

Waarom is de tekortraming voor 2015 opwaarts herzien?

In november 2010, aan het begin van de huidige kabinetsperiode, raamden we het overheidstekort in 2015 op 0,9% bbp. Nu wordt dit tekort op 3,3% bbp geraamd. Dit is een forse opwaartse bijstelling van 2,4% bbp, ondanks een wat gunstiger startpunt: het tekort in 2010 is met 0,7% bbp neerwaarts herzien. In de nieuwe raming verbetert het EMU-saldo slechts met 7 mld euro (in prijzen 2010) tussen 2010 en 2015; eerder raamden we deze verbetering op 26 mld euro (zie tabel). Dit verschil komt voor het overgrote deel door tegenvallers bij de rijksbelastingen en premies ter hoogte van 15 mld euro. Hiervan komt 3 mld euro door de tegenvallende economische groei (de bbp-volumegroei in 2011-2015 is met $\frac{1}{4}$ %-punt neerwaarts herzien tot 1% per jaar) en 1 mld euro door beperkter effect van aanpassing Witteveenkader en een geringere opbrengst ETS.

Het overgrote deel van het verschil (11 mld euro) komt echter doordat de belastingen achterblijven bij de bbp-ontwikkeling; overigens van een startpunt in 2010 dat voor de belastingen 3 mld euro opwaarts is herzien. Van de tegenvaller bij de belastingen en premies van 11 mld euro komt circa $2\frac{1}{2}$ mld euro door geringere progressiewerking bij de loon- en inkomstenheffing. De progressiewerking komt doordat heffingskortingen en schijflengtes geïndexeerd worden met de prijsontwikkeling, terwijl de gemiddelde loonstijging hoger ligt. Hierdoor gaan belastingbetalers in hogere belastingschijven vallen. In de vorige verkenning bedroeg dit progressie-effect $3\frac{1}{2}$ mld euro. In de huidige verkenning met een kleinere reële loonstijging bedraagt het progressie-effect duidelijk minder: 1 mld euro. Daarbij komt een tegenvaller bij de loon- en inkomstenheffing van circa $\frac{1}{2}$ mld euro door de ongunstigere ontwikkeling van de pensioeninkomens in de komende jaren. De ongunstigere ontwikkeling van de woningmarkt leidt tot een belastingtegenvaller van ruim 1 mld euro bij de overdrachtsbelasting. Bij de btw is sprake van een tegenvaller van bijna 2 mld euro als gevolg van de terugval ten opzichte van het incidenteel hoge niveau in 2010, de enigszins sterkere daling van de consumptie in procenten bbp en de verschuiving van consumptie richting lager tarief als gevolg van de zwakkere reële loonstijging. Bij de motorrijtuigenbelastingen en BPM is sprake van een tegenvaller van $\frac{1}{4}$ mld euro als gevolg van de voortgaande verschuiving richting lichtere en 'groenere' auto's. Ook is er een tegenvaller bij de dividendbelasting van $\frac{1}{2}$ mld euro.

Collectieve financiën, ontwikkeling 2011-2015 (mld euro, prijzen 2010)

	Huidige raming	AEV (1)	Vershil (2)
Reële stijging belastingen en premies	15	30	-15
w.v. Witteveenkader en ETS	13	14	-1
bij stijging in lijn met bbp	18	21	-3
overig	-16	-5	-11
Reële stijging netto uitgaven (3)	7	4	3
w.v. rente	1	3	-2
gasbaten (-)	-1	0	-1
DNB-dividend (-)	1	0	1
zorg (uitgaven onder kader)	11	10	1
WW en bijstand	2	1	2
AOW	3	5	-1
overig	-11	-14	3
Verbetering EMU-saldo tussen 2010 en 2015	7	26	-18

(1) CPB, 2010, Actualisatie Economische Verkenning 2011-2015, CPB Document 213, [november](#).

(2) Vershil berekend op basis van onafgeronde cijfers.

(3) Uitgaven onder het kader, niet-kaderuitgaven en niet-belastingmiddelen.